

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نگاهی به چالش ها و موانع پژوهش در
دانشگاه های علوم پزشکی ایران

در بیان اهمیت تحقیقات و پژوهش همین نکته قابل اشاره است که شاخص های مربوط به فعالیتها و تولیدات علمی و پژوهشی در هر سازمان و کشور جزو شاخصهای مشخص کننده توسعه آن سازمان یا کشور می باشد

نگاهی به اسناد بالادستی از قبیل سند چشم انداز 20 ساله جمهوری اسلامی ایران هم نشان می دهد که دستیابی به شاخصهای برتر پژوهشی در منطقه جزو مهمترین اهداف مسئولین نظام نیز به شمار می آید شاخصهایی که با توجه به نزدیک شدن به انتهای این دوره زمانی به نظر می رسد دستیابی به برخی آنها به راحتی امکان پذیر نباشد.

گرچه پژوهش برای پاسخ به سوالات و رفع نیازهای جامعه بشری انجام می شود اما خود با چالشها و موانع متعددی روبرو می باشد.

برای سامان دادن به وضعیت تحقیق و پژوهش در سطح کشور و سازمانها، در درجه اول نیاز است تا چالشها و مشکلات و نقاط ضعف و تهدیدهای حوزه پژوهش در این سطوح در کنار نقاط قوت و ضعف آنها شناسایی شود

تا بتوان با توسعه دید تصمیم گیرندگان در زمینه این چالشها نسبت به رفع آنها برنامه ریزی و اقدامات لازم را صورت داد.

عدم توجه به موانع پیش روی پژوهش در کشور موجب زیر سوال رفتن اعتبار و کارایی نتایج آن خواهد شد.

نظرات و دیدگاه های 22 دانشگاه علوم پزشکی

نظرات و دیدگاه های مدیران و کارکنان غیر هیئت علمی از 4 دانشگاه

نظرات و دیدگاه های دانشجویان از 9 دانشگاه علوم پزشکی

مشکلات پژوهش در برخی حوزه های خاص مانند

- ✓ دندانپزشکی،
- ✓ چالشهای مربوط به حوزه پژوهش در آموزش،
- ✓ چالشهای آموزشی پژوهش
- ✓ چالشهای اقتصادی،
- ✓ چالشهای اخلاقی،
- ✓ چالشهای مربوط به اپیدمی کووید 19

حیطه های مورد بررسی در مطالعات مختلف

حیطه تدوین، اجرا، مدیریتی و فردی

حیطه های فرهنگی-اجتماعی، آموزشی، فردی، ارتباطی

اداری-سازمانی، فردی و اجتماعی، اقتصادی-مالی، وسایل و امکانات و تسهیلات، حرفه ای و تخصصی

حیطه آماده سازی طرح ها، حیطه انجام طرح ها، حیطه مدیریتی و سازمانی، حیطه موانع فردی

فردی، درون سازمانی-، برون سازمانی، ماهیتی

دیدگاه های اعضای هیئت علمی دانشگاه های علوم پزشکی

بیشترین موانع از نوع مالی در دانشگاه های:

✓ تهران

✓ اصفهان

✓ شیراز

✓ ارتش

بیشترین موانع از نوع مالی در دانشگاه های:

✓ اصفهان : تامین بودجه مناسب طرح ها

✓ شیراز: درآمد پایین پژوهشی و وابستگی توزیع بودجه به نام و موقعیت افراد

✓ ارتش: نبود سرمایه گذاری برای فعالیتهای تحقیقاتی

موانع با کمترین تاثیر:

✓ تهران: مدیریتی-سازمانی:

✓ شیراز: علمی: تسلط نا کافي به روشهاي تحقيق، آزمونهاي آماری، تهیه پرسشنامه

✓ ارتش: فردی:

کمبود فرصت برای تحقیق به دلیل فعالیتهای آموزشی

در بررسی دیگری در دانشگاه علوم پزشکی تهران:

درصد بسیار پایین طرح های تحقیقاتی مشترک با سایر دانشگاه ها

علت:

ساختار پژوهشی کشور و نقش اندک بخش غیر دولتی در آن

نزدیک به سه چهارم اساتید دانشگاه علوم پزشکی اصفهان:

تمایل دانشجویان به سرهمبندی داده ها و استفاده از داده های ساختگی برای تسریع در اتمام و دفاع پایان نامه

دانشگاه شیراز:

تنها نقش موانع علمی در بین رشته های مختلف تحصیلی تفاوت معنی داری داشت بطوری که در بین اساتید رشته های غیر پزشکی و نیز جراحان بیشترین تاثیر را نشان داد

بیشترین موانع از نوع سازمانی-اداری-مدیریتی:

✓بیرجند

✓زاهدان

✓رفسنجان

✓کرمانشاه

✓یاسوج

بیشترین موانع از نوع سازمانی-اداری-مدیریتی:

- ✓بیرجند : عدم بکارگیری نتایج تحقیقات در بهبود امور جامعه
- ✓زاهدان : نبود نظام متمرکز تحقیقاتی و عدم همکاری دستگاه های اجرایی
- ✓یاسوج : کمبود امکانات و مقررات موثر

موانع با کمترین تاثیر

عدم تسلط کافی به روش تحقیق	علمی:	✓بیرجند:
بدون تاثیر	فردی:	✓زاهدان:
کمبود وقت و داشتن مسئولیتهای اجتماعی	فردی:	✓یاسوج:
حرفه ای و تخصصی		✓رفسنجان:
حرفه ای و تخصصی		✓کرمانشاه:

در مقایسه موانع پژوهشی اساتید دانشگاه علوم پزشکی **کرمانشاه** با اساتید سایر دانشگاه های آن استان:

✓ موانع آکادمیک و علمی کمتر از سایر دانشگاه ها

✓ موانع مالی و تسهیلاتی و موانع حرفه ای کمتر از اساتید دانشگاه پیام نور

دانشگاه علوم پزشکی یاسوج:

سابقه کار بالا و مدرک تحصیلی بالاتر ..... موانع فردی بیشتر

مدرک تحصیلی پایینتر ..... موانع سازمانی بیشتر

بیشترین موانع در حیطه علمی-آموزشی

✓ گناباد

✓ ابهر

بیشترین موانع در حیطه علمی-آموزشی

✓گناباد: ضعف اطلاعات دانشجویان در زمینه روش شناسی پژوهش

✓ابههر: پول محوری در مساله شناسی و انجام تحقیقات

ضعیفترین موانع پژوهشی :

گناباد: فرهنگی: پایین بودن روحیه فعالیت‌های گروهی و تیمی

ابهر: فرهنگی: پایین بودن علم باوری در بین مسئولین

بیشترین موانع در فرآیند تهیه و تدوین و تصویب طرح ها

➤ ایران

➤ شهرکرد

بیشترین موانع در فرآیند تهیه و تدوین و تصویب طرح ها

✓ایران: طولانی بودن فرایند بررسی و تصویب طرح ها

✓شهرکرد: ضعف در آشنایی محققان در رابطه با تحقیقات کاربردی و با کیفیت و نیز انتخاب موضوعات کلیشه ای به دلیل انگیزه های پیشرفت سازمانی و مالی ✓

ضعیفترین موانع پژوهشی:

شهرکرد: موانع سازمانی : مدیریت و اجرای طرح های پژوهشی

بیشترین پیشنهاداتی که اعضای هیئت علمی دانشگاه ایران ارائه کرده بودند در خصوص کاهش ساعات موظف آموزشی و کوتاه شدن زمان فرایندهای پژوهشی بود

سن و سابقه کاری اساتید دانشگاه شهرکرد ارتباطی با موانع پژوهشی نداشت

بیشترین موانع در حیطه اجرای طرح

✓مازندران:

✓اردبیل:

بیشترین موانع در حیطه اجرای طرح

✓ مازندران:

عدم وجود فضای مناسب

✓ اردبیل:

عدم وجود مشاوره پیش از طرح

ضعیفترین موانع:

مازندران:

فردی:

حجم کاری زیاد

اردبیل:

فرایند تهیه و تدوین طرح:

عدم دسترسی به اطلاعات پژوهشی

دانشگاه علوم پزشکی مازندران:

در حیطه مشکلات اداری و مدیریتی،

جراحان: کم توجهی به خلاقیت اعضای هیئت علمی
غیر جراحان: مشکلات ذیحسابی و پرداخت بودجه

در حیطه اجرای طرح:

استادیاران و دانشیاران: عدم وجود فضای مناسب
استادان: کمبود اعتبارات و بودجه

بیشترین موانع در حوزه فرهنگی- اجتماعی

شهید بهشتی: ضعف فرهنگ پژوهش محوری و کار جمعی
و اندیشه انتقادی و سیاست زدگی و شعار زدگی و اسطوره گرایی

تنها در صورت ارتقای این فرهنگ است که محققین و دانشمندان در نظر جامعه و مسئولین دارای ارج و قرب و حمایت می شوند و این عامل از خروج مغزها از کشور جلوگیری خواهد کرد.

ضعیفترین موانع پژوهشی اساتید دانشگاه شهید بهشتی:

موانع فردی: فقدان انگیزه و توانایی و سواد اطلاعاتی و روش تحقیق و روحیه علمی

بیشترین موانع در حیطه فردی و انگیزشی

سمنان: عدم وجود انگیزه کافی مالی برای تحقیق، مشکلات مالی و اقتصادی

ضعیفترین موانع پژوهشی اساتید دانشگاه سمنان:

فرایند تهیه و تدوین طرح: تناقض در آمارهای ارائه شده، عدم رایج مشاوره به موقع

هیچیک از این موانع ارتباطی به نوع دانشکده یا رشته تحصیلی یا جنسیت اساتید نداشت

بیشترین موانع در حیطه ماهیتی:

ارومیه: حرفه ای نبودن امور تحقیقات

ضعیفترین موانع:

موانع فردی:	کمبود بودجه
موانع درون سازمانی:	عدم برابر سازی کار ساعت تحقیق و تدریس
موانع برون سازمانی:	بی تاثیر بودن نتایج تحقیق در تصمیم گیری

حدود 66 درصد اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه نگرش مثبت نسبت به مقوله تحقیق داشتند

از میان موانع پژوهشی مورد بررسی، موانع فردی در هیچ دانشگاهی به عنوان قوی ترین مانع شناخته نشد

از میان موانع پژوهشی مورد بررسی، موانع مالی در هیچ دانشگاهی به عنوان ضعیفترین مانع شناخته نشد

با وجود اینکه اکثریت اساتید **اصفهان**، پزشکان بالینی بوده و وقت زیادی را در مراکز و بخشهای درمانی مشغول هستند اما درصد اندکی از آنها به وقت محدود برای سرپرستی و راهنمایی پایان نامه اشاره داشتند

دانشگاه علوم پزشکی شیراز:
اساتیدی که مسئولین اجرایی داشتند کمتر از دیگر اساتید، موانع پژوهشی و بویژه موانع فردی را احساس کرده بودند

اساتید دانشگاه علوم پزشکی همدان:

اساتید بالینی متخصص و فوق تخصص: مشغله آموزشی و درمانی

اساتید متخصص غیر بالینی و PhD: موانع موجود در انجام پروژه های اصیل پژوهشی و گزارش نتایج بصورت مقاله

مربیان: طولانی بودن زمان چاپ مقالات

اساتید دانشگاه علوم پزشکی لرستان:

شرکت و ارائه مقاله در همایشهای داخلی،
نگرش نامطلوب نسبت به فرآیند داوری
مقالات علمی پژوهشی داخلی

مطالعه نیمه تجربی قبل و بعد: تاثیر سیاستهای مدیریتی دانشگاه و برنامه ریزی برای رفع مشکلات پژوهشی در کاهش شدت موانع پژوهشی

کاهش معنی دار در شدت مشکلاتی از قبیل:

حیطه آماده سازی طرح ها (نبود بانک داده مفید در دانشگاه)،
در حیطه انجام طرح ها(نبود بودجه کافی)،
در حیطه مدیریتی و سازمانی (نبود حسابداری برای فعالیتهای علمی)
و در حیطه موانع فردی (نبود انگیزه کافی برای پژوهش)

مطالعه مروری فتاحی اصل و همکاران (1397): مرور 10 مقاله

مهمترین موانع پژوهش در دانشگاه ها : موانع آموزشی بویژه:
عدم آماده سازی و پرورش روحیه پژوهشی در نظام آموزشی قبل از دانشگاه
کمبود سرفصل های مربوط به روش تحقیق در برنامه آموزشی دانشگاه ها

ضعیفترین موانع: موانع مربوط به امکانات از قبیل فضا و مواد و تجهیزات و تسهیلات

موانع پژوهش در حوزه دندانپزشکی

مطالعه کیفی دکتر حقدوست و همکاران: 22 نفر از اساتید و مدیران برجسته کشور در حوزه دندانپزشکی

نقاط ضعف (درون دانشگاه ها) مربوط به پژوهش:

مهم ترین: در حیطه سیاستگذاری :

✓ کم بودن پژوهش های کاربردی

✓ تربیت نشدن پژوهشگران در راستای پاسخ به نیازها و اولویتها

کم اهمیت ترین : در حیطه پشتیبانی

✓ بویژه بوروکراسی زیاد در فرایند تصویب پژوهش

تهدیدهای بیرونی (مشکلات خارج از دانشگاهها):

مهمترین: حوزه پشتیبانی
(کمبود منابع، تجهیزات و بودجه بویژه منابع الکترونیکی)

کم اهمیت ترین: حیطه پژوهشگر
(وقت کم اعضای هیئت علمی)

اساتید دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

مهمترین موانع:

حیطه اجتماعی فرهنگی

- ✓ ضعف در امکانات و ساختار لازم برای کاربرست نتایج تحقیق
- ✓ ضعف در قدردانی معنوی از اعضای هیأت علمی

کم اهمیت ترین موانع:

حیطه تهیه و تدوین طرح پژوهشی

- ✓ کمبود وسایل چاپ و تکثیر
- ✓ کمبود منابع علمی در کتابخانه

بررسی دیدگاه های نیروهای غیر هیئت علمی
(مدیران- کارمندان پژوهشی- محققین):

مدیران بیمارستانی دانشگاه علوم پزشکی کرمان:

✓ نزدیک به 72 درصد آنها دارای نگرش مثبت به تحقیق و پژوهش بودند

✓ اما بیش از 70 درصد آنها موانع انجام تحقیق را زیاد یا متوسط ارزیابی کرده بودند

مهمترین موانع انجام طرح های تحقیقاتی:

✓ سنگین بودن شیفتهای بیمارستانی به دلیل کمبود نیروی انسانی

✓ در نظر نگرفتن زمان قانونی برای انجام فعالیتهای تحقیقاتی در ساعات اداری

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان:

دیدگاه مدیران و پرسنل واحدهای تحقیقاتی:

- ✓ ارتباط ضعیف بین محققین
- ✓ زمان ناکافی برای انجام تحقیق به دلیل وظایف آموزشی

دیدگاه محققین با تجربه:

- ✓ فقدان برنامه و بودجه
- ✓ فقدان فرهنگ کار تیمی

کارکنان دانشگاه علوم پزشکی یزد:

کمترین رضایت: از عوامل اقتصادی

بیشترین رضایت: از عوامل فرهنگی اجتماعی
علاقمندی به کار گروهی و انجام فعالیتهای پژوهشی متناسب با فعالیت کاری

مطالعه مروری ویسانی و همکاران (1397)

نتایج سه مقاله به دیدگاه های کارشناسان پژوهشی پرداخته بود

مهمترین چالشهای پژوهشی:

- ✓ عدم آشنایی با فرهنگ کار گروهی
- ✓ نقص در تدوین اهداف و برنامه ها

دیدگاه های دانشجویان دانشگاه های مختلف

بررسی 10 مقاله از 9 دانشگاه علوم پزشکی کشور

بیشترین موانع و چالشهای **اداری-سازمانی** در **دانشجویان** دانشگاه های علوم پزشکی:

✓ بابل

✓ اراک

✓ هرمزگان

✓ زنجان

✓ کرمان

✓ یزد

بیشترین موانع و چالشهای **اداری-سازمانی** در **دانشجویان** دانشگاه های علوم پزشکی:

- ✓ **بابل:** نظام آموزشی غلط، نبود بودجه کافی
- ✓ **اراک:** ناکافی بودن بودجه تحقیق
عدم وجود هسته های تحقیق در گروه های آموزشی
- ✓ **هرمزگان:** عدم دسترسی به منابع
کمبود امکانات و تجهیزات
- ✓ **زنجان:** عدم ارتباط با افراد فعال در امر پژوهش
مقررات دست و پا گیر اداری
- ✓ **کرمان:** حمایت های مالی دانشکده ها از تحقیقات
- ✓ **یزد:** عدم ایجاد انگیزه کافی در دانشجویان از طرف مسئولین

مقایسه دانشجویان **محقق و غیرمحقق** دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی **اراک** و **هرمزگان**:

دانشجویان محقق

بیشتر با موانع اداری-سازمانی (ناکافی بودن بودجه تحقیق و عدم وجود هسته های تحقیق در گروه های آموزشی و فشرده بودن واحدهای درسی)

دانشجویان غیر محقق

بیشتر با موانع فردی (ضعف در نگارش مقاله و پروپوزال و انجام کار اماری و عدم آشنایی با کتابخانه دیجیتال سروکار داشتند).

✓ این موانع با جنسیت و معدل دانشجویان ارتباطی نداشت

دانشجویان تحصیلات تکمیلی کرمان

✓نمره کل تجربه پژوهشی این دانشجویان در حد متوسط بود

✓بیشترین رضایت از تجربیات پژوهشی خود در بعد ارتقای مهارتهای عملی (بویژه حل مساله در فرایند اجرای پایان نامه)

✓کمترین میزان رضایت از تجربیات پژوهشی در بعد سازمانی و جو دانشکده ها (بویژه حمایت های مالی از تحقیقات)

✓دانشجویان بالای 28 سال سن و دانشجویان مقطع دکترای تخصصی دیدگاه های کاملا متفاوتی با دیگر زیر گروه ها داشتند

موانع آموزشی پژوهش در دانشجویان دانشگاه های علوم پزشکی:

✓گناباد: اطلاعات محدود در زمینه روش تحقیق

✓همدان: نبود تجربه کافی در امر پژوهش و روش شناسی تحقیق

دانشجویان علوم پزشکی گناباد:

در مقایسه با اساتید، با موانع سازمانی بیشتری روبرو بودند

دانشجویان علوم پزشکی همدان:

اضطراب پژوهشی در دانشجویان ارشد بیشتر از دکترا

دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شاهد:

✓موانع فردی به ویژه فشردگی واحدهای درسی

دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یزد:

دختران بیشتر از پسران با موانع شخصی روبرو بودند که بیشتر از همه عدم آشنایی آنها با اصول و روشهای آماری بود

موانع آموزشی پژوهش

علاوه بر اساتید گناباد و ابهر و دانشجویان همدان

مطلعه پوراندخت افشاری و همکاران : اساتید چهار دانشگاه علوم پزشکی منتخب غرب و جنوب کشور:

✓ اهواز

✓ کرمانشاه

✓ همدان

✓ بوشهر

سه موضوع مهم آموزشی:

الف) فشردگی فعالیت در بخش آموزش بالینی

ب) فشار و تراکم برنامه های درسی اساتید

ج) مهمتر بودن مسایل بالینی بیمار نسبت به تحقیقات

چالشهای پژوهش در آموزش

اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جهرم

رتبه اول: موانع فردی :..... به دلیل علاقه بیشتر به تدریس و درمان

رتبه دوم : موانع سازمانی : ..... اولویت دوم بودن این پژوهشها
عدم تمایل مسئولین نسبت به آنها

اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان:

✓ عدم علاقه به پژوهش در حوزه غیر تخصصی خود

✓ نداشتن وقت کافی

✓ فقدان قوانین مناسب برای مجاب نمودن اساتید به انجام فعالیتهای پژوهش در آموزش

□ اساتید با رتبه **استادی و دانشیاری** و نیز اساتید **بالینی** کمتر از سایر گروه ها علاقمند به این گونه پژوهش ها بودند

چالش‌های اقتصادی پژوهش

اشرفی ریزی و همکاران مروری بر نتایج 32 مطالعه

جدول ۲: موانع اصلی در بحث اقتصاد پژوهش

موانع کلی	موانع فرعی
عدم وجود بودجه‌های پژوهشی	کم بودن بودجه‌های تحقیقاتی (۵، ۷، ۸، ۱۰)
	عدم انعطاف‌پذیری در تخصیص بودجه‌ها (۹)
	عدم تخصیص به موقع اعتبارات (۵، ۷، ۸، ۲۹)
عدم سرمایه‌گذاری در بخش پژوهش	دولتی بودن تحقیق و توسعه در کشور (۳۱)
	عدم جذب سرمایه‌های خارج از دانشگاه (۱۰)
	عدم جذب خیرین در پژوهش
	عدم اطمینان مدیران اجرایی به پژوهش
ارتباط نامناسب دانشگاه با صنعت	عدم اعتقاد صنعت به حل مشکلات از طریق پژوهش (۱۰)
	عدم توانایی دانشگاه‌ها در جذب طرح‌های پژوهشی صنعت (۲۹)
	عدم اعتماد صنعت به دانشگاه‌ها و پژوهش (۱۰)

چالشهای اخلاقی پژوهش

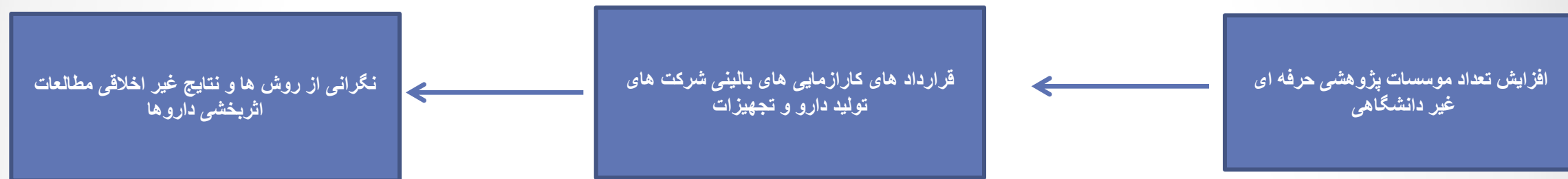
علم سنجی، روش موثر ارزیابی درجه تاثیرگذاری علمی در سطوح مختلف منطقه ای و بین المللی و همچنین کیفیت چنین تولیدات علمی میباشد

سر لوحه قرار گرفتن تعداد مقالات به عنوان عامل اصلی کسب امتیاز و ارتقا برای اعضای هیئت علمی موجب تلاش های بسیاری از اساتید برای قرار گرفتن در لیست اسامی نویسندگان می شود.

امتیاز شاخص H index بالا ..... تلاش برای بالا رفتن استنادها به هر قیمتی

امتیاز مربوط به بین المللی شدن تحقیقات ..... تلاش برای ارتباط اساتید و مدیران با اعضای هیئت علمی و دانشجویان خارجی

چالشهای اخلاقی پژوهش

وارداتی بودن بسیاری از محصولات دارویی و درمانی در گذشته..... امکان کمتر تخلفات اخلاقی

عزم کشور در خودکفایی و گسترش تولید محصولات حوزه سلامت..... افزایش اتکای شرکتها به محققین و مراکز تحقیقات

دانشجویان و اساتید دانشگاه علوم پزشکی گناباد:

موارد نقص رعایت اخلاق در پژوهش:

✓ بیشترین موارد: در مرحله برنامه ریزی و اجرای تحقیق

✓ کمترین موارد: در مرحله "تجزیه و تحلیل، گزارش و انتشار نتایج"

آگاهی ناکافی پژوهشگر در مورد اخلاق در پژوهش

مهمترین علل سوء رفتار:

✓ عوامل مرتبط با حیطه های دانشجو: آگاهی ناکافی در مورد اخلاق در پژوهش

✓ حیطه مدیریتی-محیطی: نقص در اطلاع رسانی به موقع در مورد پروژه های انجام شده

چالش‌های اخلاقی پژوهش

مطالعه کیفی بر روی اساتید دانشگاه های علوم پزشکی **کرمان و تهران** در خصوص اصول اخلاقی **کار با حیوانات**

آگاهی کامل پژوهشگران از مفاهیم و مسائل اخلاقی در در مورد کار با حیوانات آزمایشگاهی
ولی **چالش در بکارگیری** این اصول:

- ✓ تعداد حیوانات استفاده شده در تحقیقات،
- ✓ شرایط استاندارد نگهداری،
- ✓ جراحی،
- ✓ کنترل درد
- ✓ معدوم سازی آنها
- ✓ فرهنگ اجتماعی در خصوص برخورد با حیوانات
- ✓ افراد مسئول نگهداری و تیمار حیوانات

بیشترین دلیل:

محدودیت منابع مالی و مخصوصاً منابع انسانی ورزیده و آموزش دیده

نقش پاندمی کووید 19 در محدودیتهای پژوهش

تهدیدها

- ✓ پاندمی کووید 19 صنعت تحقیق را متحول نمود
- ✓ تعطیلی بسیاری از آزمایشگاه ها
- ✓ لغو بسیاری از کنفرانس ها
- ✓ توقف بسیاری از تحقیقات غیر کووید
- ✓ توقف حدود 80 درصد کار از مایه های بالینی غیر کووید (گزارش لنست)
- ✓ محدود شدن دسترسی آسان به نمونه های پژوهشی به دلیل کاهش بستری بیماران غیر کووید
- ✓ تبدیل بخشهای غیر کووید به بخشهای کووید در بیمارستانها
- ✓ محدودیت رفت و آمد و بسته بودن خوابگاههای دانشجویی

- ✓ تحول در روند تحقیقات از تصویب پروپوزال تا انتشار نتایج متحول شود
- ✓ روانه شدن بودجه پژوهشی بیشتری به این سمت روانه گردد
- ✓ انجام مطالعات با حجم نمونه های معقول تر و در زمان های کوتاه تر انجام گردد
- ✓ توجه سریعتر مجلات و مسئولین به نتایج مقالات
- ✓ فراهم شدن زمینه را برای بروز نوآوری در تحقیقات
- ✓ فراهم شدن زمینه استفاده از بستر مجازی در تحقیقات
- جمع آوری داده ها
- استفاده از پلتفرمهای مجازی- پرونده های سلامت و بیمارستانی و ...
- انتقال سریعتر داده ها
- صداقت بیشتر در پاسخهای شرکت کنندگان ..... کاهش سوگیری
- انجام مداخلات در بستر مجازی: نسخه های الکترونیک- مداخلات آموزشی – پزشکی راه دور ....
- توسعه خدمات پرستاری در منزل ..... دسترسی سریعتر به بیماران در مرحله follow up

محدودیت‌های مطالعه

✓ قدیمی بودن بسیاری از منابع- تغییر وضعیت چالشها تا زمان حاضر

✓ نظرات همه ذینفعان به اندازه جمع آوری نشده- بیشتر نظر اعضای هیئت علمی

✓ کیفیت پایین برخی از مطالعات

✓ استفاده از ابزارهای متفاوت

✓ اکثر ابزارها کاملا ساختار یافته بود- هدایت دیدگاه ها در جهات خاص

✓ استفاده از متدلوژی های متفاوت

✓ تقسیم بندی حیطه ها و زیر حیطه های چالش ها در دانشگاه های مختلف متفاوت بود- عدم امکان مقایسه دقیق دانشگاه ها

✓ تنوع متغیرهای موثر بر این چالش ها و نیز زیر گروه های مورد بررسی (رشته تحصیلی، رتبه علمی، ...) در دانشگاه های مختلف

✓ متفاوت بودن ویژگی های نمونه ها

پیشنهادهات

✓ تکمیل چالشهای پژوهش با نظرات همکاران فرهنگستان و سایر ذینفعان

✓ انجام مطالعه واحد در سطح ملی با متدلوژی و ابزار واحد

✓ بررسی چالشهای پژوهش در دانشگاه های غیر علوم پزشکی و مقایسه ایندو با هم

✓ بررسی وضعیت اصلاح چالشهای ذکر شده در دانشگاه های مختلف و تاثیر مداخلات مختلف بر این اصلاح ها

موفق باشيد